

Stoppa tvångsutvisningarna till Iran!

Under det senaste året har Sveriges behandling av asylsökande från Iran förändrats. Migrationsverket har publicerat nya riktlinjer och varnar bland annat för den iranska statens stränga straff mot bloggare och övervakning av politiskt aktiva exiliranier. Samtidigt har antalet tvångsutvisningar snarare ökat än minskat. Anledningen tycks vara att Iran har blivit mer intresserade av att släppa tillbaka utvisade medborgare till landet. FARR vill varna för att detta kan leda till att asylsökande kommer att straffas vid återsändande.

Ett okänt antal iranier lever idag i Sverige utan tillstånd - men också utan att de kunnat skickas tillbaka. Detta hänger samman med att det under många år inte har varit möjligt att med tvång utvisa en iransk medborgare som inte har pass, eftersom den iranska ambassaden inte har lämnat ut resehandlingar till dem som inte självmant ansöker om detta. Det som nu har förändrats tycks vara att Iran släpper in utvisade asylsökande trots att de inte har pass.

Många asylsökande från Iran är journalister, politiskt oppositionella, konvertiter, hbt-personer och kvinnor som drabbats av könsrelaterat förtryck. Även om de redan har drabbats av förföljelse kan de få beslut om utvisning på grund av de hårda beviskrav som tillämpas i Sverige. Från FARR:s styrelse vill vi påminna Migrationsverket om den kritik UNHCR levererade tidigare under hösten, inte minst gällande Migrationsverkets bristande förmåga att utreda och garantera tortyrskadades rättigheter.

Under hösten har flera tvångsutvisningar uppmärksammats, bland annat utvisningen av Mitra Kahrom och Namjo Tahmi, som stoppades efter protester utanför förvaret och att aktivister gjorde allt för att samla nytt juridiskt underlag till en överklagan hos Europadomstolen. Vid Sergels torg har ett tjugotal personer deltagit i en sittstrejk i protest mot utvisningar av kurdiska flyktingar till Iran. Vid sitt besök i Sverige nyligen deltog den nobelprisbelönade advokaten Shirin Ebadi i protesterna.

Utvisningen av Ali Mansouri, en ung man som varit fängslad och torterad efter att ha deltagit i demonstrationer i hemlandet, stoppades i sista stund. Då hade en aktivist köpt en biljett och informerat flygplanspersonalen om situationen. Ett andra utvisningsförsök avbröts i Nederländerna, då medpassagerarna vägrade sitta ner innan Ali, som skrek på hjälp, fått gå av planet. Ali Mansouri har beviljats en ny prövning av sitt asylärende men är fortfarande förvarstagen, något som är tillåtet enbart om en verkställighet till hemlandet är nära förestående.

Kanske kan medmänsklighet och civillikage rädda några flyktingars liv. Men det är inte rimligt att rättssystemet ska vara beroende av att flyktingen har ett nätverk av aktivister omkring sig, inklusive nobelpristagare, för att deras rättigheter ska respekteras och deras rädsla tas på allvar. Det är inte rimligt att beviskraven i det rättssäkra Sverige ska vara så höga att det krävs extra engagerade advokater och ett nätverk av insatta personer som arbetar dygnet runt för att få in en överklagan innan det är för sent.

Andra asylsökande, som inte har befunnit sig nära storstäderna där blockader i kombination med intensivt juridiskt arbete har blivit en del i asylprocessen, har i tysthet, utan medial uppmärksamhet eller protester, flugits tillbaka till Iran.

Många av de berörda är personer som deltog i protesterna 2009 i Iran, efter presidentvalet. Det handlar om relativt unga personer som har kämpat för demokrati och mänskliga rättigheter. Flera av dem har redan suttit i fängelse och rymt under en permission eller när de släppts mot borgen i avvaktan på rättegång. Tusentals protestdeltagare har fängslats i Iran efter 2009 och rättegångarna pågår fortfarande. Iran är ett av de länder som avrättar flest personer i världen. Politiskt aktiva får ofta domen "motståndare till gud", vilket kan leda till dödsstraff. Även vissa sedlighetsbrott är belagda med dödsstraff, liksom homosexualitet. Andra vanliga straff är piskrapp. Tortyr och sexuella övergrepp förekommer i iranska fängelser.

Irans chefsåklagare Mohsen Ejei har tidigare i år sagt att alla som "handlar mot sitt folk och sitt land" utomlands kan åtalas. Andra uttalanden pekar på att återsända asylsökande kan åtalas för att ha använt falska dokument eller spritt propaganda mot systemet, enligt Artikel 7 i Irans straffbalk. Detta innebär att det kan räcka med att ha sökt asyl i Sverige för att gripas.¹

I ett rättsligt ställningstagande från november belyser Migrationsverkets rättschef Mikael Ribbenvik att minoritetens utsatthet särskilt bör beaktas, liksom asylskäl som har uppkommit i Sverige:

"Det ska beaktas att den iranska regimen intresserar sig för internetanvändare samt att deras möjligheter att följa upp iraniers internetanvändning och andra aktiviteter utanför landet är påfallande stora."²

¹ Norsk Landinfo 11-04-19, Lifos 25093

² Migrationsverket RCI 29/2011, Lifos 26168

Vidare står det i ställningstagandet att det särskilt ska beaktas om den sökande tidigare har fängslats eller utsatts för tortyr.

FARR välkomnar det nya ställningstagandet men vill uppmärksamma Migrationsverket på följande:

- Iranier som tillhör riskgrupperna och som redan har varit utsatta för tortyr kommer fortfarande att riskera utvisning om de ställs inför orimliga beviskrav.
- De iranier som har fått utvisningsbeslut tidigare men ännu inte hunnit deporteras bör beviljas en ny prövning på Migrationsverkets initiativ.
- Migrationsverket bör utreda situationen för de flyktingar som har utvisats till Iran de senaste åren. Om det inte går att visa att de återsända inte riskerar förföljelse bör de beviljas återresa till Sverige.
- Innan en utvärdering har gjorts bör alla tvångsutvisningar till Iran stoppas.